SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCVI. No. 70. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, APRIL 15, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 15-го КВІТНЯ 1989 Ч. 70. РІК XCVI.

Марія Чопик святкує 100-річчя

Лос Алямос, Н.М. — Тут в суботу, 15-го квітня ц.р., відбудеться особливо радісне свято, коли членка УНС і мама почесного члена Головного Уряду УНС, Марія Чопик, відзначить 100-річчя своїх народин.

Широка родина ювілятки під проводом Анни Чопик і її сестри Стефанії приготовляє з того приводу велике свято, на якому крім дочок і п'ятьох внуків з родинами, будуть також члени української громади з Лос Алямос, разом із дальшою родиною, що приїжджає на цей день з далеких сторін від Фльориди до Канади.

М. Чопик

Тому, що найбільшим бажанням ювілятки було вислухати українську Служ бу Божу, дочки запросили на цей день українського католицького священика з Арізони о. Михайла Боберського, який вже є на емеритурі, але приїде, щоб в місцевій церкві Непорочного Серця відправити Богослуж бу в день Уродин.

Марія Чопик, яка по фаху була кравчинею, приїхала до ЗСА з чоловіком Іллєю і донечкою Анною в 1914 році. Перші роки еміґрації вони жили в Бостоні, де саме о. М. Боровський був першим парохом відновленої українс ької церкви. Ілля і Марія були вірними членами цієї парафії, виконуючи там різні праці, а їхній дім був завжди відкритим для співпарафіян і священиків. В Бостоні родина Чопиків вступила до 238-го Відділу УНС, а відтак І. Чопик зало жив ще другий відділ ч. 307, в якому працював на різних постах аж до смерти у 1961 рорі.

Дочка Анна була адвокатом і асистентом генерального прокуратора в стейті Массачусетс і асистентом прокуратора повіту Саффок. Вона була вибрана шість разів головною радною УНС, а тепер є почесним членом Головного Уря ду.

Друга дочка Стефанія закінчила студії фізики і одру жилася зі Стефаном Сидоряком, що також закінчив студії фізики. Вони мають шестеро дітей і трьох внуків живуть в Лос Алямос, де Стефан працював в Крайовій ляборатороії. Стефанія виконувала різні завдання, зокрема як науковий перекладач. Обоє постійно були активні в українській громаді.

У 1977 році переїхали до Лос Алямос також Анна Чопик з мамою Марією, де тепер проживає ціла родина

Головний Уряд УНС і редакція „Свободи" з радістю відмічує рідкий ювілей свого довголітнього члена і бажає Марії у день народин кріпкого здоров'я та ще довгого життя!

У КИЄВІ ПЕРЕСЛІДУЮТЬ ЧЛЕНІВ УГС

Київ (ЗП УГС). — У неділю, 2-го квітня вранці тут в приватному помешканні Дмитра Федоріва на Подолі, (вул. Олегівська, 10, зібралися члени Всеукраїнської Координаційної Ради УГС. Слідом за ними зайшли до хати начальник міліції Шевченківського району Пічик Іван Миколайович. Разом з ним зайшли також дільничий міліціонер, якийсь чоловік у цивільному, що представився як заступник голови райвиконкому. Пізніше заходив ще якийсь майор міліції, єдиний, що був у формі.

Начальник міліції Пічик сказав господареві, що він порушує закон про мітинґи і демонстрації, бо дозволив проводити в своїй квартирі збори. Коли хтось поцікавився, яка їхня справа, для чого вони там зібралися — може, просто в гості, він зауважив: „А в вас на столі немає горілки і взагалі нічого, крім паперів. А значить, це — збори". Тоді йому пояснили, що закон про мітинґи і демонстрації стосується вуличних зібрань, або громадських приміщень, а не приватних помешкань. На це Пічик відповів, що, на погляд влади, яку він представляє, якщо в помешканні збирається громада, то воно перетворюється на громадське приміщення, а раз це громадське приміщення, то господар тим самим порушує закон про мітинги і демонстрації.

Оскільки це було сказано за такою логікою, що раз один голос, то значить — одноголосно, начальник міліції, видно, сподівався на беззаперечний послух. Але публіка виявилась не такою всепокірною. Його запитали, наприклад, яким правом він порушує конституційну ґарантію недоторканости житла, вриваючись до приватного помешкання у вихідний день без запрошення та ще й намагається запроваджувати свої порядки в чужій хаті? „А я, — каже начальник, — просто прийшов перевірити пашпортний режим і домову книгу".

Представники влади склали на господаря акт і протокол, а 4-го квітня Д. Федоріва викликали до народного суду Шевченківського району, де йому сказали, що, на підставі документів, поданих з міліції, на нього заведено справу. Федорів пояснив, що того дня в одного з присутніх, у Василя

(Закінчення на стор. 3)

У ЧЕРНІВЦЯХ ЗАСУДЖЕНО М. ГОРИНЯ І В. КУЗЬМІНА

Чернівці (ЗП УГС). — В четвер, 6-го квітня, в Чернівцях міліція незаконно затримала Михайла Гориня та Валерія Кузьміна. Обох привезли до суду й негайно засудили — В.Кузьміна до 10, а М.Гориня до 15 діб тюрми.

Члени київської філії УГС звернулися з заявою до прокурора, який наглядає за судочинством у Совєтському Союзі. У їхній заяві сказано:

„Такі дії влади розцінюємо як прояв репресивного свавілля, оскільки в діях В.Кузьміна та М. Гориня відсутній склад злочину. Гориня та Кузьміна було запрошено комітетом комсомолу Чернівецького університету на семінар-диспут з питань неформальних об'єднань на Україні в час перебудови.

Тому абсолютно безпідставно звинувачувати Кузьміна та Гориня в проведенні 'несанкціонованого мітинґу': по-перше, це не мав бути мітинґ, а диспут; по-друге, не вони його організатори; по-третє, диспут, що ставлять їм у вину як мітинґ, так і не відбувся.

Маємо підстави вважати, що Михайла Гориня ізольовано ще й тому, що громадськість Львова мала намір висунути його кандидатом в народні депутати. В такій ситуації дії чернівецьких правоохоронних органів не тільки протизаконні, а й аморальні.

Домагаємося негайно звільнити В. Кузьміна та М. Гориня".

Заяву підписали: Микола Горбаль, Ярослава Данилейко та Олесь Шевченко.

Федеральні урядовці жертвують на потреби ЗУАДК

Філядельфія. (М. Б-й). — Тут з канцелярії Злученого Українського Американського Допомогового Комітету (ЗУАДК) повідомляють, що в 1988 році федеральні працівники пожертвували на цілі ЗУАДК біля 10,000 дол.

Згадану суму грошей федеральні урядовці зложили в таких містах або стейтах: Вашінґтон, Д.К. — 5,645 дол.; Філядельфія — 587.03 дол.; Омаґа, Небраска — 464.77 дол.; Чикаґо — 437. 57 дол.; Ню Йорк — 368.85 дол.; Клівленд — 287.77 дол.; Балтимор — 206.21 дол.; Луївілл, Ки. — 171.56 дол.; Олбані — 168.30 дол.; Дітройт — 159.21 дол.; Норфок, Ва. — 96.86 дол.; Каліфорнія — 43.25 дол.; Ричмонд, Ва. — 24.94 дол.; Нюарк — 24.00 дол.; Мекфілд, Ва. — 23.30 дол.; Міннесота — 23.07 дол. Разом — 8,730.59 дол.

В федеральних бюрах збіркою на добродійні цілі займається Об'єднана федеральна кампанія (Combined Federal Campaign). Тим разом стало відомим, що крім федеральних працівників українського походження також деякі федеральні працівники іншого національного походження жертвували в 1988 році на потреби ЗУАДК.

Помер о. С. Голик, ЧСВВ;

Бронкс, Н.Й. — Тут у середу, 12-го квітня, в одній із місцевих лікарень, помер на 81-му році життя о. Сотер Голик, ЧСВВ.

Народжений в Жовкові 1909 року, о. Голик служив в різних парафіях в Україні і в ЗСА, останньо у Бронксі.

Монаший Парастас буде відправлений в неділю, 16-го квітня ц.р., о год. 6:30 вечора в церкві Покрови Божої Матері, де тлінні останки будуть спочивати після Служби Божої. Похорони — в понеділок в год. 9:30 ранку з тої ж церкви на цвинтар св. Духа в Гемптон бурзі, Н.Й.

СССР ТИМЧАСОВО ПРИПИНИТЬ ПОЛЕТИ В КОСМОС

Вашінґтон. — Як повідомляє кореспондент газети „Вашінґтон Пост" Кеті Соєр, Совєтський Союз вирішив тимчасово припинити пільотовані полети у космос. Вона робить цей висновок з повідомлення ТАСС про те, що після 27-го квітня, коли на землю з орбітальної станції „Мир" повернуться троє космонавтів, вперше за два роки не буде вислана нова залога.

Наскільки можна зрозуміти, пише К. Соєр, рішення відкликати заплянований на 19-го квітня запуск ракети, яка повинна була доставити на станцію змінну залогу, зроблене з економічних міркувань. Ракета повинна була доставити на „Мир" двох космонавтів. Однак у повідомленні ТАСС про цей запуск навіть не згадується.

Американський спеціяліст зі совєтської космічної програми Джеймс Оберґ заявив, що мова йде про „потрясаючий поворот подій". На його думку, совєтські дослідники космосу зазнали втрат, бо Ґорбачов хоче в найкоротший час добитися якогось поліпшення в економіці.

Американська журналістка нагадує, що СССР недавно втратив другу з двох міжпростірних станцій „Фобос", яка коштувала пів більйона долярів. В експериментах, що проводилися на покладі „Фобоса", брали участь 13 країн. Провал місії „Фобоса" став серйозним ударом по престижеві совєтської космічної програми, яка останнім часом пробує заручитися чужинецькими комерційними замовленнями. У найближчому майбутньому станція „Мир" повинна була використовуватися для виконання такого замовлення: американська фармацевтична компанія має намір провести там експеримент.

Уряд не пояснив, чому він вирішив залишити станцію без залоги, але науковий коментатор газети „Правда" Володимир Ґубарєв недавно дав зрозуміти, що одним з факторів стало зростаюче незадоволення совєтської громадськости дороговизною космічних досліджень в період економічної кризи. Соєр нагадує, що переможець недавніх виборів Борис Єльцин публічно закликав до зменшення видатків на космос і використання звільнених від цього фондів для збільшення виробництва товарів першої необхідности.

Довготермінові космічні полети служать тою ділянкою, в якій СССР має безумовну перевагу над ЗСА. Кілька залог провели на станції „Мир" в загальному понад 800 днів без перерви. „Мир", таким чином, був першою орбітальною пільотованою станцією в історії.

В Сітон Голл університеті відкриють збірку св.п. В. Стецюка

Савт Орандж, Н.Дж. — Тут в Сітон Голл університеті у бібліотеці ім. МкЛофлина в суботу, 22-го квітня ц.р., о год. 11-ій ранку відбудеться церемоніял присвяти окремої колекції книжок ім. Василя Стецюка, як також і признання його заслуг для цієї наукової установи.

Д-р В. Стецюк працював у Сітон Голл університеті з виїмковою посвятою від 1959 року до дня своєї смерти у 1979 році на посаді професора клясичних наук та голови департаменту клясичних наук.

Впродовж десятилітніх студій, навчання і дослідів у ЗСА та Европі д-р В.Стецюк зібрав надзвичайно обширну та цікаву бібліотеку з ділянки клясичних наук, з якої користало багато вчених і дослідників ще за його життя. Тепер при щедрій допомозі його родини ця дорогоцінна скарбниця приміщена в Сітон Голл університеті буде служити невичерпним джерелом для майбутніх поколінь.

ВИННІ МІСЦЕВІ КЕРІВНИКИ — КАЖЕ Ґ. ҐЕРАСІМОВ

Москва. — Імперські керівники, з мерою зберегти своє обличчя і цілком не підірвати довір'я народних мас до політики гласности, перебудови, демократизації відбудови економіки коштом західніх інвестицій, зіпхали вину за неспокої, викликання війська, відділів спеціяльного призначення „чорноберетників" і КҐБ, на місцевих керівників, в першу чергу на першого секретаря Комуністичної партії Грузії Джамбера Патіяшвілі, який був змушений внести резиґнацію і прилюдно покаятись за пороблені „помилки".

Поінформовані особи кажуть, що Патіяшвілі напевно буде звільнений Політбюром із свого посту, а з ним разом також багато інших високих республіканських функціонерів.

Вміжчасі, не зважаючи на заборону, тисячі грузинів із запаленими свічками взяли участь у жалобній маніфестації з приводу похоронів жертв комуно-московського терору проти мирної демонстрації на площі Леніна в Тбілісі. З огляду на погану погоду церемонія похоронів в четвер, 13-го квітня, була значно скорочена і похід головною вулицею столиці на місцевий цвинтар на передмісті, відбувся спокійно, без жадних сутичок грузинів з КҐБістами і вояками, які продовжують контролювати обложене танками місто.

Грузини, які брали участь в демонстрації і пережили брутальність та вбивства імперського війська та особливо жорстоких відділів КҐБ, розповіли телефоном американським й іншим закордонним кореспондентам про деталі жорстокости і звірства. Одна грузинка розповіла про вбивство молодої ще властиво лікарки на площі Леніна на очах її двох дочок, які й досі перебувають у шпиталі у нервовому шоку. Тому, що західніх журналістів не впускають до Грузії, у світовій пресі появляються тільки короткі епізоди із жорстокости „охоронців соціялістичної єдности", але згодом, коли ситуація успокоїться кореспонденти напевно знайдуть шляхи, щоб дізнатись правду і надрукувати деталі про події в Грузії.

Міністер закордонних справ СССР Едуард А. Шеварднадзе перебуває там вже кілька днів, намагаючись заспокоїти грузинів і тим самим не допустити до нових вибухів, до нових зударів між „сторожами імперії" і націоналістами з-поміж поневолених Москвою народів, які вже не хочуть більше терпіти колоніяльного поневолення, знущання над їхніми національними святощами, нищення їхніх культур, мови, традицій тощо. Грузинський народ ніколи не забуде Москві жертв з 9-го квітня і це повинні пам'ятати московські „демократи" і „консерватисти" в Кремлі. Сьогодні в Грузії, завтра деінде, можуть повторитися зудари з окупантами, „зберігачами імперії", — кажуть спостерігачі.

Західні дипломати не думають, що заспокоюючі заяви Ґеннадія Ґерасімова, керівника інформаційного відділу при міністерстві закордонних справ СССР, що, мовляв, „винні" виключно грузинські керівники треба трактувати поважно. Пропаґанда в СССР все мала пріоритет.

Вашінґтон закликає Москву до розважливости

Вашінґтон. — Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Майкл Ґордон повідомляє, що Уряд ЗСА радить керівникам у Кремлі бути стриманими у ставленні до демонстрантів в Грузії.

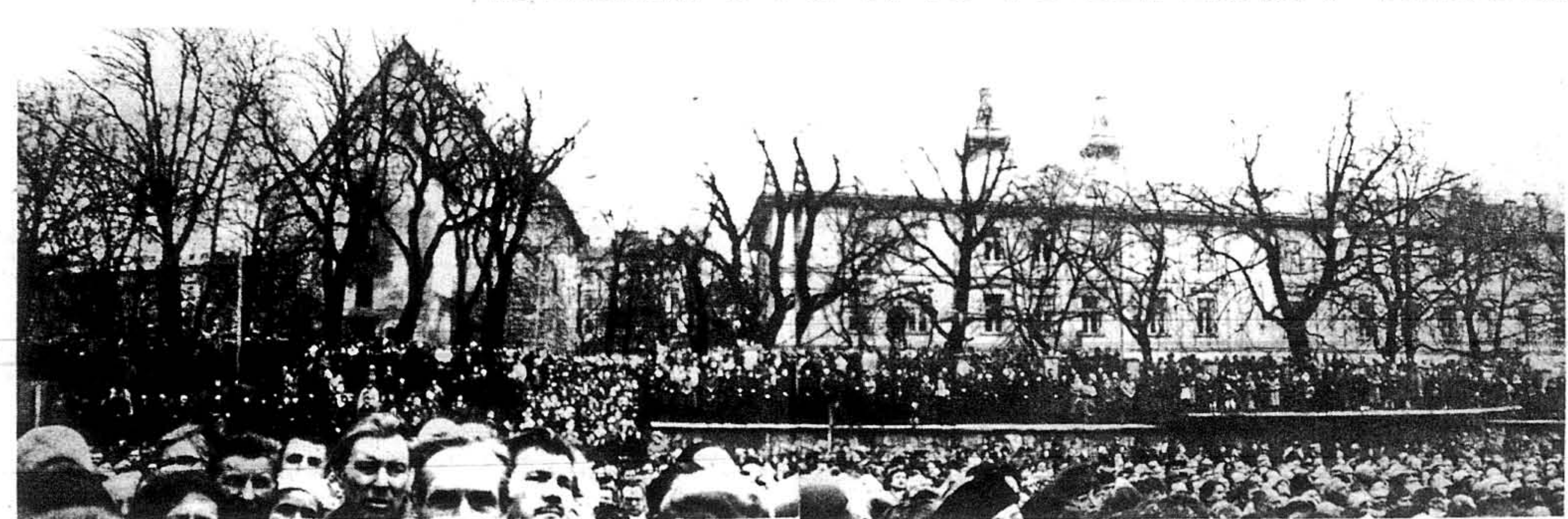
„Ми звертаємось до совєтського уряду з закликом виявити стриманість по відношенню до мирних протестів з боку осіб, що бажають скористатися своїм правом на законний вияв своїх політичних поглядів", — заявив представник Державного департаменту Ричард Бучер. Водночас він висловив стурбованість у зв'язку з повідомленнями про жертви серед населення. Адміністрація Білого Дому не може заперечити офіційних совєтських даних, що минулої неділі в Тбілісі загинуло 18 людей. Однак у Вашінґтоні отримали повідомлення, що насправді вбитих набагато більше. Проте американських дипломатів чи журналістів у Тбілісі нема, тому коментувати чутки, отримані з Москви представники Адміністрації відмовилися.

Розправа з мирними демонстрантами в Грузії не може не вплинути на оцінку політики совєтського уряду щодо прав людини. Світ не може не реаґувати на те, що активні протести національних меншостей супроводжуються кровопролиттям.

У Вашінґтоні висловлюють затурбованість, що все це може привести до зміцнення позицій противників перебудови. Турбує їх і те, що, Кремль видав новий закон, згідно з яким судитимуть за „образу" урядових органів або працівників і за „розпалювання міжнаціональної ворожнечі".

Кореспондент газети „Таймс" пише, що національні меншості Совєтського Союзу, своїми протестами поставили Адміністрацію президента Джорджа Буша в скрутне становище, бо співчуваючи населенню окремих республік, Вашінґтон не хоче, щоб заворушення перешкоджали реформам.

ЯК ШЕВЧЕНКО СВЯТКУВАВ СВІЙ ЮВІЛЕЙ 9-ГО Й 10-ГО БЕРЕЗНЯ У ЛЬВОВІ

Екуменічний Молебень-панахида за Тараса Шевченка у Львові в дні 26-го лютого 1989 року напроти Успенської церкви з участю 20,000 осіб, про що писалось у „Свободі" з суботи 11-го березня 1989 року.

Написав Ігор Калинець

В урочистій президії ювілейного вечора й Оперному Театрі — представники власть-імущих від першого секретаря обкому до Митрополита Російської Православної Церкви у Львові. Це той перший, що заборонив стояти пам'ятникові Шевченка на проспекті Леніна, а той другий, церковний сановник, але про нього згодом. Кажуть, що було блискуче слово секретаря львівського відділення Спілки Письменників України і ще багато чого було того вечора величного. Тарас Григорович окинувши зором урочисту президію не побачив там нікого крім замаскованих під перебудовників, а навіть незамаскованих реакціонерів. Ото ж не побачив він там жадного із своїх духових дітей, що карались й мучилися за його ідеали.

„Для мене нема тут місця", — озвався подумки Шевченко, — „бо як далеко до сім'ї вольної і нової в Україні. Моє свято мусить бути під гаслом: „Борітеся — поборете", і він покинув Оперний Театр. Його місце в той день було в будинку суду Залізничного району, де люди душилися в малій залі судових розправ, у коридорі й на трьох поверхах сходової клітки та на площі перед судом. Він був там, де були його малі, але вже не німі діти. Йшло судилище напевне з дозволу першого сановника області, і з волі другого, першого церковного сановника Шевченківської президії, Митрополита Нікодіма. Бо він і його канцелярія подала позов на Ірину Калинець за відправлений Молебень за воз'єднання українського народу 22-го січня 1989 року з нагоди 70-річчя проголошення злуки наддніпрянців і наддністрянців у єдину державу. „Святі" отці і їх служки вимогли у цивільної влади своїми брехливими проханнями цей процес і при тім порушили не одну Божу заповідь. На суді їх невміло й негідно захищали два міліцейські функціонери. Бо ні на перший день суду, ні на другий ніхто з митрополичої канцелярії не з'явився всупереч висловленому проханню. За те достойник Російської Православної Церкви засідав у Шевченківських президіях, перед тим заборонивши своїм підопічним взяти участь у Панахиді 26-го лютого 1989 року біля Успенської Церкви.

А на другий день суду Шевченко був оточений лавами міліції, бойовиками спеціяльної шостої роти. „Схаменіться!" сказала художниця Марія Савка, свідок на процесі, „Ви судите поетесу на самі Шевченківські свята".

(Закінчення на стор. 3)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Військо проти визвольних рухів

Грузія, яка за своїм числом населення — приблизно 28 мільйонів осіб — є сьомою з черги „самостійною республікою", складовою частиною Совєтського Созу, була в минулому тижні тереном кривавих заворушень із наслідками, що їх тепер трудно передбачити. Відбулися у столиці цієї прикавказької верховинної країни демонстрації з участю кількадесяти тисяч осіб, які прибули до столиці Тбілісу і голосно вимагали державної самостійности з відірванням від СССР. Адже на це „дозволяє" ленінська конституція! Грузинський нарід — поруч із прибалтійськими — найменш зрусифікований і найбільш національно свідомий. Державне військо — за офіційною версією — стріляло спершу понад голови демонстрантів. Коли це грузинських патріотів не відстрашило — стріляли до маси неузброєних цивільних людей. Офіційно подано число жертв на 18, з чого 8 жінок. За твердженням „Ню Йорк Таймсу" з минулої неділі — американських державних чинників повідомлено, що згинуло коло 50 осіб і ранених було понад 200. Проголошено у Грузії вийнятковий стан, заведено в Тбілісі поліційну годину і заборонено в'їзд чужинцям. Совєтський міністер закордонних справ Едуард Шеварднадзе, грузин, відкликав свою заповіджену подорож до Східньої Німеччини і полетів до Тбілісі. Офіційне пресове бюро ТАСС передало заяву речника совєтського уряду Ґенадія Ґерасімова, що совєтський уряд „висловлює жаль" з приводу жертв, але поруч із цим Верховна Рада проголосила в минулу неділю декрет, що совєтські суди каратимуть „націоналістів", які „загрожують цілості Совєтського Союзу".

У декреті Верховної Ради виразно називається балтійські дежави і Молдавію. Про Грузію, Вірменію і мусулманські країни — Азарбейджан, Узбекістан і Таджикістан — нічого не сказано. Не згадується про Україну, хоча саме там національний рух щойно посилився, зріс і речники його вимагають удержавлення української мови та культури і господарських полегш. Але — за коментарем „Ню Йорк Таймсу" — американські керівні кола лякаються, що партійно-державні законодавці, не чекаючи посталого новообраного 1,500-членного парляменту, який ще не почав урядувати, можуть увести в карне судочинство поруч із ганебною 70-ою статтею про „ворогів народу" і карання за провини проти влади — окрему статтю — про карання злочину, яким є загрожування цілості імперії. Це був би офіційний поворот до непорушної доктрини від царя Олексія і Петра І про „єдіну нєдєліму".

Масові демонстрації у Грузії і Вірменії з вимогою удержавлення цих країн, після того, як у трьох прибалтійських країнах уведено національні гимни і прапори, як державні, й схвалено — за прикладом Естонії, — щоб усі пришельці, у практиці москалі, вивчили місцеву мову — ті останні рухи поставили центральну владу з Ґорбачовим у проводі перед дилемою. Або шукати компромісу, як це зробив Тимчасовий Уряд у 1917-1927 роках, виславши делеґацію до Генерального Секретаріяту у Києві (2-ий Універсал), або пробувати збройною силою здавити ці рухи. У першому випадку реалізовано би концепцію Здзіслава Бжезінского: перетворення СССР у конфедеративну державу з дійсно самостійними державами, щось на подобу Британського Коммонвелту, який в Індії чи Канаді втримував свого генерального губернатора тільки, як символ сполуки з Англією. Це були самостійні домінії, які згодом, за згодою від Лондону, ціком усамостійнювались. Ґорбачов і московські шовіністичні імперіялісти такого не розуміють і не хочуть. Але: чи можна тепер здавити силою такий стихійний національно-відосередковий рух, як у Прибалтиці, мусулманських країнах, Грузії і Вірменії?! Чи репресії з масовим виарештовуванням політичних „злочинців" і заповнюванням ними сталінських ҐУЛаґів врятує імперію від загрози, якою є хвора економіка?! Західній світ, зокрема Америка, симпатизує національним рухам (за вийнятком неграмотних лібералів), не буде в їх обороні воювати, але не відреклася Гельсінкського договору 1976 року і вимагає далі прав людини. Нас, українців у діяспорі, права людини не задовольняють. Але наші земляки в Україні крокують еволюційним шляхом до щораз більших прав, а прибалтійці і грузини хочуть держави. Крісами, гарматами і танками не знищити цього руху і не заповнити крамниць крамом.

„ВІДКРИЙ СЕБЕ"

Н. О.

Так називається кінорозповідь про тернистий шлях видатного філософа України Григорія Сковороду. Як розповідає доктор філософських наук Вілен Горський у статті „Крізь віки" (журнал „Україна" ч. 6 за 1989 рік), шлях був тернистий не лише у самого філософа, але й у хронікально-документального фільму про нього, бо тим хто вирішив відтворити образ Григорія Сковороди, довелося подолати багато труднощів. А коли фільм був готовий, то йому не судилося вийти на екран. Цілих 16 років пролежав він у архівах, доки стало можливим показати його українському глядачеві.

Документально-хронікальний фільм створили до 250-ліття від дня народження видатного українського філософа. Це був 1972 рік, рік масових репресій в Україні, тому кіно-розповідь про Г. Сковороду виявилась недовподоби партійним ідеологам. Тільки на третьому (1988) році епохи гласности стало можливим показати фільм широкому глядачеві.

Як розповідає В. Горський „самобутнім мистецьким втіленням складних пошуків у фільмі стала самостійна тема, яка розгорталася поряд із висвітленням життя і вчення мислителя. Мовиться про оновлення відомим українським скульптором Іваном Кавалерідзе свого пам'ятника філософові, що його було збудовано в Лохвиці 1922 року. Впродовж усієї екранної оповіді її супроводжують кадри роботи в майстерні над гіпсовою моделлю, творення форми для відливання у бронзі, зведення металевого каркасу майбутнього пам'ятника". Перед глядачами руки митця, що мі-сять глину, розпечений метал, що заливається у форму. Звільнення скульптури від зайвини, карбування окремих частин потім транспортування пам'ятника. І от „на тлі чистого неба ступає до нас утілений майстерністю митця Григорій Сковорода". І в кожного, хто подивився на цей монумент, спливають у пам'яті слова мислителя: „Братія моя люб'язна! Одверніть очі ваші ангельські од содомлян і придивіться до цього мандрівника на землі, що гряде перед вами. Він простує із посохом серед веселих нових урочищ і спокійно співає..." А щоб спів той сьогодні будив наші серця, автори вдаються до образу України, тієї „землиці пагористої, лісами, садками, горбами, струмками заквітчаної", землі, що породила Григорія Сковороду. На цій землі живе наш народ і філософія Сковороди промовляє до нас із далекого XVIII століття. У фільмі майстерно відтворені поетичні кадри української землі з річками й озерами, з полями озимини, з квітучими вишневими садами, наливними яблуками, з засніженими лісами і хуртовиною у степу, з мальовничими селами, по яких мандрував Г. Сковорода.

Філософські ідеї Г. Сковороди витончені і глибокі, вони відтворюють сутність культури українського народу. А найважливішим складником цієї філософії є вчення про пізнання самого себе.

Фільм розповідає не про життєвий шлях мислителя, а про його філософію. І зроблено це зовсім не тому, що зовнішня канва життєвого шляху Григорія Сковороди така вже буденна й малоцікава. Навпаки, вона сповнена багатьох справді чарівливих моментів. І цікавою була б розповідь про селянського сина, що здобув блискучу освіту в Києво-Могилянській академії і був запрошений у Санкт-Петербург до царської капелі, подорожував країнами Европи, працював у складі російської місії, викладав у навчальних закладах, а потім, знехтувавши офіційну службу, мандрував шляхами України, складав пісні, байки, поважні філософські трактати. Але фільми про це вже існували, правда не документальні, а художні. Тому автори цього фільму-розповіді відмовилися від повтору. У фільмі „Відкрий себе" автори зосереджують увагу не стільки на позитивному досвіді мислителя під час громадської діяльности, скільки на його відкиданні й запереченні. Там немає згадки про 1739 рік, коли Г. Сковорода був студентом, зате йдеться про 1743-1844 роки, коли він залишив академію й імперський хор. У 1751 році припинив свою діяльність у Токайській місії за кордоном, у 1953 році перестав викладати у Переяславському колеґіюмі і так далі. Це свідомий підхід у висвітленні вчення та духовного зростання Г. Сковороди, філософія якого була органічно поєднана з його життям.

„Сковорода — це зразок того досить рідкісного, але найвищого типу людської особистості, яку можна окреслити поняттям 'мудрець', — пише В. Горський.

Новий фільм дає змогу прилучитися до мудрости великого мислителя України, у філософії якого виявляється співзвучність його ідеалів з ідеалами нашої доби, доби прозріння і розвитку.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про хронічну недугу

У нашій добі розривів серця і пістряка, що косять передчасно наліво і направо, кожна хронічна недуга викликає віддих полегші: мовляв з тим можна жити і давати собі раду. Тому навіть співчуття для недужого є менше, а зчасом приходить і байдужість до його хронічних недомагань.

Інакше воно, однак, коли на хронічну недугу недомагає ціла спільнота. І тут сувається питання: чи треба це легковажити і не старатися лікувати?

Цей довгий вступ робимо, щоб прийти до самої теми, про яку ми вже здається не один, а більше разів писали при різних нагодах.

Цією іронічною недугою нашої спільноти в Америці є накопичення громадських імпрез на один чи два дні і цілковитий брак координації на цьому полі.

Якась справді хвороблива гарячка в наших організаціях не дає їм спочити та зайнятися якимось іншим ділом, як влаштовуванням публічних імпрез. Влаштовують їх навипередки всі, немов для конкуренції, не беручи до уваги існуючих обставин та факту, який в кожній місцевості, де більше скупчено живе наша українська спільнота повторяється, що на всі наші імпрези з'являється одна і ця сама категорія людей — в більшості старшого, або середнього віку, а їм фізично, а часом і матеріяльно неможливо бути всюди. А тим часом в одну суботу-неділю-принайменше чотири, п'ять імпрез, деякі таки в одній і цій самі годині, на яких потрібно, або побажано бути.

Ось, як приклад перед місяцем була в Ню Йорку ювілейна академія з приводу 175-их роковин з дня народження Т. Шевченка — здавалось би, що в цей виїмковий рік повинні залишитися позаду всі інші задуми, — але ні, як пише наш друг „по перу" у „Свободі": „прикро було слухати, що у день відзначення Т. Шевченка, деякі організації і товариства влаштували в цьому дні свої власні 'імпрези', чого не повинно бути в добре зорганізованому суспільстві".

Це тільки один доказ, але таке буває майже кожного кінця тижня. Ось стоїмо ми знову перед великим питанням: що вибрати, на яку імпрезу „випадає" піти, а на яку ви маєте охоту? У найближчу неділю, як читаємо, мають бути три імпрези і це майже одночасно. Одна із них це знову виїмкова річниця — 50-річчя Карпатської України — чи не можна цього було узгіднити заздалегідь з іншими, щоб влаштувати їх у цей сам час?

Але наші громади у Філядельфії, Чикаго, Дітройті не стоять позаду — і там, як в Ню Йорку, імпрез таки забагато і не всі вони доконче потрібні.

Минулого року ми мали їх вже добре подостатком, — але тут було виправдання, що 1000-річчя Християнства України це справді виїмкова дата і тому треба її усіми можливими способами відзначити. Відзначили ми її справді гідно, в кожній місцевості, де живуть українці, а вершком імпрез були хіба святочні дні у Римі, де з'їхалися українці з усіх частин світу. Все це було потрібне і не можна в ніякому випадку критикувати.

Однак саме мали ми надію, що після такого „важкого" на імпрези року — прийде трохи спокійніший, а тут бачимо таки важко вилікуватися із цих хронічних недуг у нашій спільноті. Чи справді неможливо укладати імпрези в календарці і їх завчасу та дружньо зі собою узгіднювати, замість робити другому „на злість" і навипередки, аби тільки „моє було перше"?

О-КА

Д-Р З. КОГУТ ПРО СВОЮ КНИЖКУ

(ФКУ) Нещодавно на семінарі з українознавства у Гарварді д-р Зенон Когут розповів про свою нововидану книжку: „Російський централізм і автономія України: поглинення Гетьманщини імперією в 1760-1830 рр." (англійською мовою). Ця нова праця Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету (УНІГУ) була опублікована видавництвом Гарвардського університету. Після семінара Маріянна Гринда, з Фонду Катедр Українознавства (ФКУ), попросила д-ра Когута розповісти про свою книжку.

На запит, чому він обрав таку тему для дослідження, д-р Когут відповів, що його здавна цікавило, що сталося на Україні між добою Гетьманщини і початком національного відродження. „Мені видавалося дивним, що як з підручників, так і від учителів історії України в рідній школі я міг довідатись про гетьманський час і про національне відродження, але майже нічого про те, що було між цими періодами. Книжка є спробою дослідити, яким чином перестало існувати самоврядування України і як вона була перетворена у звичайну провінцію Російської Імперії."

„Коли я почав працю, то був здивований, що ніхто не досліджував безпосередньо цю проблему, хоча й студіювалися певні її аспекти. У XIX ст. народницька історіографія цікавилася головно поступовим закріпаченням селянства, ігноруючи політичну сторону питання, історики у XX ст., присвячували свої праці добі, коли Гетьманщина була незалежною державою. Радянські історики пішли за нео-народницьким напрямом, спрямувавши увагу на часове питання, зокрема на вияви незадоволення селян та їхні повстання. Моє завдання полягало в тому, щоб дати узагальнюючу працю, врахувавши наявні дослідження і факти, встановлені представниками різних наукових напрямів."

У книзі „Російський централізм і автономія України" подано підсумок розвитку українсько-російських взаємовідносин, починаючи від Переяславської угоди 1654 року. Увагу зосереджено на періоді, що починається ліквідацією українських автономних установ за правління Катерини II (1762-1796) і завершується в 30-роках XIX сторіччя, коли українське суспільство було включене до загальноімперської системи; розглядаються три головні проблеми: політика Росії щодо Гетьманщини, реакція українського суспільства на скасування автономії і, врешті, наслідки ліквідації автономного устрою для самої України, так і для Росії.

„Конфлікт між українською автономією і російським централізмом був неминучим, — продовжував д-р Когут, — оскільки він був зумовлений повною протилежністю двох політичних систем, російської, яка зводилася до царського самодержавства, централізму й адміністративної уніфікації, і української, що полягала на реґіональному і корпоративному самоврядуванні, засади якого сучасники називали 'правами і вільностями'. Під час правління Катерини II давніші централізаційні тенденції знайшли нове обґрунтування в ідеях західньоевропейського Просвітництва, які передбачили більш 'раціональне', ефективне і уніфіковане управління в усіх частинах держави. Таким чином, російська влада прагнула знищити автономію України".

Протягом цього періоду перша реакція українського суспільства на політику інтеграції і асиміляції імперією була цілком негативною. Але поступово суспільна еліта поділилася на дві частини — тих, хто сподівався відстояти щось зі спадщини гетьманської державности, і тих, хто погоджувалися з асиміляцією та русифікацією. Інші верстви населення не мали форуму, де могли б висловити свої погляди в той чи інших спосіб.

За словами д-ра Когута, Катерині II значною мірою вдалося домогтись інтеграції Гетьманщини з Російською імперією. Не тільки установи Гетьманщини було замінено імперськими, але й частина українського суспільства була асимільована й русифікована.

У своїй книжці З. Когут насвітлює, які наслідки для українського суспільства мало скасування автономії. „У традиційній спільноті, в якій політичне керівництво здійснювалося виключно вищими клясами, асиміляція власної еліти означала також і втрату політичного представництва. Для українців весь наступний процес 'будівництва нації' пішов шляхом іншим, ніж у націях, які, хоч і стали бездержавними, повністю зберегли свої традиційні еліти. На відміну від поляків, у яких національний рух на початковому етапі міг ґрунтуватися на історичних правах шляхти і лише пізніше включив поляків з різних суспільних верств, українцям спершу довелося витворити нову верству, здатну до провідництва — інтелігенцію. Пізніший національний рух ґрунтувався не на історичних правах, а, керувався головним чином, етнічними та мовними мотивами".

Д-р Когут ставив собі завдання відповісти на питання, чи Гетьманщина мала вплив на модерний національний рух українського народу. Відповідь була позитивною. „Захист української автономії спричинився до появи пам'яток політич-

(Закінчення на стор. 4)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

СЕЛО ХОТИНЕЦЬ, А НЕ ХОТИНИЧ

У піднаголовку спомину М. М. „Великдень моїх дитячих років" (Спогад зі села Хотинича на Ярославщині) („Свобода" ч. 55, ст. 2) є дві помилки, бо місцевости з такою назвою немає не лиш в Ярославщині, але й в усій Перемиській епархії. З назви сусіднього села Грушовичі колишні жителі посяння догадуються, що авторка писала про парафію Хотинець у деканаті Краковець і в повіті Яворів. Після останньої війни село є під владою Людової Польщі.

У подібному спомині про Різдвяні звичаї („Свобода" ч. 3) та сама авторка своє родинне село назвала правильно Хотинцем, але в тексті, покликуючись на книжку Олега Іванусева перемінила на Хотин. В книзі „Церква в руїні" на ст. 240 обома мовами надруковано правильну назву „Хотинець".

Крім цих непослідовностей дивує нас брак прізвища місцевого священика, хоч в обох спогадах дуже багато написано про церковні відправи і то з подробицями, наприклад, що священик вдягав інший фелон при читанні Страсних євангелій. Тим священиком був о. Михайло Тарчанин, що народився в 1883 році і висвятився в 1907 році та був парохом Хотинця від 1922 року до своєї смерти в 1945 році.

Степан Кікта
Клівленд, Огайо

Олена Несіна

Український Дослідний і Документаційний Центр

З АРХІВУ ТАБОРУ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВО-ПОЛОНЕНИХ В ІТАЛІЇ

„Ми програли війну. Так звичайно говориться, та чи правда? Чи ми її починали? Чи ми хотіли будувати якусь „Нову Европу?" Ні. Ми пішли аж тоді, коли наше національне існування було загрожене, і ми пішли добровільно, щоб Україні зберегти якнайбільше зброї і дати їй вояка, що піддержав би визвольні змагання власного народу. Під тим аспектом ми війни не програли. Натомість, ми здобули дуже багато, бо набули військового знання і в цілому світі нашою поведінкою прославили ім'я України, цієї України, що за неї ми воювали і будемо воювати доки вона не стане дійсно самостійною". „Життя в Таборі", ч. 29 (211, 11.2. 47 р., Ріміні-Італія.

Багато таких і подібних до них тверджень знаходимо на пожовклих від часу листках в старанно збереженому архіві I-ої Дивізії Української Національної Армії. Здається, що їм, колишнім воякам, дуже залежно на тому, щоб ми їх зрозуміли, взяли з них приклад, використали їхній досвід.

Дивізійникам й історикам України пощастило. Їхні архіви не пропали. Сьогодні вони клясифікуються, каталогуються і вивчаються в УДДЦентрі.

Архів цей унікальний. Він охоплює, без пробілів, увесь відтинок існування Дивізії, починаючи з її формування німцями в 1943 році вишколу, боїв під Бродами, переіменування її з німецької назви Української СС Дивізії „Галичина" на I-шу Дивізію Української Національної Армії, відтягнення Дивізії від фронту на австрійсько-угорській границі на Захід, зложення зброї перед англійцями після капітуляції Німеччини, перехід і життя в таборі військово-полонених в Італії (спершу в Беллярії, а пізніше біля Ріміні), а після того переїзд до Англії в 1947 році, звільнення з полону в 1949 році і розселення їх по всьому світі.

Найбільше матеріялів збереглося з життя колишніх вояків в італійських таборах (травень 1945 — червень 1947).

Згідно документів, ця маса вояків (більше 10,000) здеморалізована довголітньою війною, морально і фізично вичерпана зусиллями останніх місяців війни, під палаючим сонцем італійського літа і при недостатньому відживленні, пригнічена невідомим майбутнім, а також майбутнім їхніх родин і батьків попала в апатію.

Із апатії в таборі першими пробудилися студенти і заснували студентську громаду. Вони, а потім і вся маса вояків зрозуміли, що потрібно багато моральної сили, щоб не втратити рівноваги духу і витримати лихоліття, яке випало на їхню долю. Почали інтенсивно працювати в культурно-освітньому напрямку. Була це тяжка праця. Не було книжок, не було чим і на чому писати. При допомозі англійського командування організували студентську бібліотеку. Почали організовувати періодичні видання, школи, курси.

Працю дещо зупинила совєтська репатріяційна комісія. Вояки не знали і не були певні, що їх альянти не видадуть на певну смерть.

Знаходимо одного з колишніх вояків, стан вояків у той час: „Стояли хлопці... Пекло сонце... крутилося в голові, жовтіло перед очима... Важко було пізнати в них синів широких степів України... Худі, змарнілі, впалі очі, гострі носи... Важко було стояти, хотілося піти, сховатися в холодку шатра,... але затримувала цікавість: що скажуть товариші переможці, з якими ще два місяці назад прийшлося говорити мовою скорострілів, гранатометів, гармат?.. Стояли похиливши голови... переможені і вигнані. Не сповнилися сподівання, не виправдали себе жертви..."

Репатріяційна комісія була щоденним гостем табору, одначе, всі спроби вирвати колишніх вояків Совєтському Союзі не вдалося. Табір перевезли до Ріміні і праця знову закипіла.

Зорганізували Культурно-освітній відділ, проводили доклади, реферати, гутірки, читання книжок. Організували два хори — католицький і православний, спортову дружину, адміністративно-торговельні курси, курси для неграмотних. Почали друкувати журнали: „Український Козак", „На варті", „В наметах", „Таборовик", гумористичний журнал „Оса", щоденник „Життя в таборі", тижневик „Батьківщина", місячник „Юнацький зрив", „Наш шлях" — літературно-мистецький журнал і багато інших, що виходили в таборі для поодиноких частин.

Передруковували деякі речі з української літератури, з історії, географії. Передруковували шкільні і фахові підручники. Заснували таборовий театр, організували курси чужих мов.

Постали цехи, товариства, гуртки. Найбільше матеріялів залишилося про Цех Українських ремісників, Технічне Товариство, Об'єднання Учителів, Товариство Українських Вояків-Філятелістів, Літературно-Мистецький клюб, „Веселка" — мистецька спілка малярів, Спортові Дружини Табору", Гуртки Самодіяльної Творчости.

Заснували школи: українську гімназію, середню технічну школу, Учительську семінарію, Торговельну школу, Рільничу школу, Реміcничу школу, Народний університет.

Повстала Верифікаційна комісія, організовано пошту, службу розшуків.

Завдяки своїй величезній культурно-виховній праці і допомозі ззовні, особливо допомозі Українського Допомогового Комітету Збігців в Римі, табір колишніх дивізійників дійсно визначився і звернув на себе увагу всієї еміграції та чужинців. „Подив чужинців був дуже великий, коли прибувши до табору, місто сподівалося пригнобленої маси вояцтва, що в полоні ніколи не проявляє своєї творчости, бачили молодий і животворчий цвіт української нації, загартований, бадьорий, творчий. Так ця мала вітка української збройної сили доказала світові, що навіть за дротами вона вміє, хоче і може розвиватися, міцніти, рости, творити і змагатися до ясного завтра своєї найвищої мети". Читаємо у „Звіті" Українського Допомогового Комітету для Збігців в Римі.

Не дивлячися на таке активне життя, вояки все ж журилися тим, що вони задовго в полоні, що, не зважаючи на те, що позбулися репатріяційної комісії, майбутнє їхнє невідоме. Цю журбу виявляли в гуртках, у пресі. В гумористичному журналі „Ось" ч. 18, 1946 року читаємо такий каламбур:

Хто нас лише не хоче?
І Англія, і Франція, і Америка нас не хочуть!!!"

Одначе в 1947 році їх перевезли до Англії, а в 1949 році відпустили з полону і колишні вояки розпорошилися по всьому світі.

Дивізійники на еміґрації, не занурилися в заробіткових клопотах, накопичуючи багатства чи в дріб'язкових чварах. Вони організовувалися в Братства і продовжували працювати на українській національній ниві. Багато написали, багато розказали, а головне залишили нам Архів — першоджерельні матеріяли, яких так бракує нашим науковцям — історикам.

Архиєрейська Служба Божа в Ірвінґтоні

Заходами парафіяльного уряду та Сестрицтва української православної парафії Св. Тройці в Ірвінґтоні, Н.Дж., тут 5-го березня була відслужена Архиєрейська Служба Божа, яку очолив Владика Антоній, Єпископ Української Православної Церкви в ЗСА.

О годині 9:30 ранку при дверях церкви Владику Антонія привітали хлібом і сіллю Йосип Мельник — церковний староста, та Валентина Щербиніна — голова Сестрицтва св. Покрови при церкві св. Тройці.

При вході до церкви привітав Владику палкими словами о. митрат Сергій Непрель — настоятель парафії, а церковний хор ім. Д. Бортнянського під орудою інж. Дмитра Олійника проспівав Іспола Еті Деспота.

Архиєрейську Службу Божу очолив Владика Антоній у сослуженні настоятеля парафії о. митрата Сергія Непреля, о. митрата Петра Готровича, о. протодиякона Володимира Поліщука, як рівнож о. Лукія Богдана, настоятеля української католицької церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку/та іподиякона Олександра Непреля.

Під час Архиєрейської Служби Божої Владика Антоній виголосив з амбону проповідь на тему Євангеліє про Страшний Суд, який назріває, бо всі ознаки, писані у Святій Євангелії, вказують на кінець світу. Владика Антоній сказав: „Матеріяльний світ буде знищений, настане духовний світ", а перед тим діятиме сила злодіяння, почнеться боротьба проти віруючих, землетруси, голод і т. д., а тоді настане Страшний Суд, воскресення з мертвих". Закінчуючи своє казання, Владика звертаючися до вірних, сказав, „що ще є час на покаяння, і що Господь Бог має милосердя на помилування".

Після Служби Божої відбулася присяга парафіяльної управи, яку провів Владика, відчитуючи акт присяги, яку повторювали присутні, а по присязі Владика закликав Парафіяльний уряд до щирої та відданої праці для добра Церкви та народу.

Після всіх урочистостей в парафіяльній залі відбувся обід, який приготовило Сестрицтво. При дверях церковної залі Владику вітав інж. Константин Приходько — голова парафіяльного уряду, та Валентина Щербиніна — голова Сестрицтва, а потім проспівали „Многая літа, Владико". При відспіванні молитви „Отче наш" Владика поблагословив дари.

Голова парафіяльного уряду інж. К. Приходько, відкриваючи свято, привітав Владику, отців, паніматок, представників організацій та парафіян. „За нами перше тисячоліття в історії народу від дня посвячення України князем Володимиром. Ми соборно і величаво відсвяткували цю подію. Як рівнож Вселенський Православний Патріярх Дімітрій перший раз сказав, що „майбутнє воскресення України буде більшою врочистістю, як святкування з приводу Тисячоліття Хрищення". Закликаючи парафіян до ще більшої активної діяльности, він сказав, що церковні діячі повинні стояти в авангарді визвольної боротьби. На закінчення попросив інж. Д. Олійника, як тостмайстра, проводити програмою.

Інж. Д. Олійник, привітавши присутніх, в першу чергу представив гостей за головним столом: Владику Антонія, о. митрата Сергія Непреля з паніматкою, о. прот. Євгена Богуславського з паніматкою, о. протодиякона Володимира Поліщука, о. прот. Тараса Чубенка з Картерету, о. Лукія Богдана з української католицької церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Нестора Басняка від Відділу ОЧСУ, Володимира Кікту від Відділу Організації Оборони Лемківщини, Олександра Данчука від місцевого УККА.

Під час смачного обіду 12-літня Лариса Ґумовська продеклямувала вірш „Сестрі" Т. Шевченка та відіграла на фортепіяні три музичні твори Чайковського, Ґріґа та Колінґа. Даяна Підлуцька передала Владиці на спогад вишиті стяжки в дорогу до Вашінґтону. Панна Наталя Шевченко відіграла на фортепіяні Романс опус 24, ч. 9 Яна Сібеліуса, за що отримала численні оплески.

Тріо з ансамблю бандуристів „Гайдамаки" — Володимир Васьків, Петро Лучка та Михайло Гнатишин — гість, заграли та проспівали: „Через поле широкеє" (Д. Котка, заспівував В. Васьків), „Полтавський рушничок" (сл. Матірної, муз. Середи), „Зелений гай" Грабовського, народну пісню „Ой ти зоре" (заспівував В. Васьків) „Виший, вишиий" (сл. Пироженка, муз. Китастого). На оплески присутніх відспівали „Полісся 1943 року" (муз. і обробка Юрченка).

Отець митрат Сергій Непрель подякував присутнім, які звеличали нашу парафію, а звертаючись до Владики Антонія, сказав, що шкодує, що він віддаляється від нас далеко, бо має призначення у Вашінґтоні, та побажав йому щасливої дороги. Після цього Петро Буняк розповів коротко про свою подорож до Австралії та Нової Зеляндії.

Торжество закінчилося молитвою.

А. Домарацький

Після Архиєрейської Служби Божої (вгорі зліва): о. Б. Лукій з української католицької церкви у Нюарку, о. митрат П. Готрович, Владика Антоній, настоятель парафії о. С. Непрель, о. протод. В. Поліщук, члени парафіяльного уряду, контрольної комісії та мужі довір'я.

(Світлив О. Ковар)

Як Шевченко...

(Закінчення зі стор. 1)

Але вони судили не тільки Ірину Калинець, дослідника „Слово о полку Ігореві", редактора альманаху „Євшан-Зілля", громадську діячку, людину, яка відкаралася 9 років у Заповіднику ім. Берія. Вони не жінку судили, що втратила здоров'я в концтаборі, але живу, яка прийшла на суд, взявши жменю таблеток, щоб збити температуру, замість того, щоб викликати лікаря додому й відкласти судилище. Ні, вони судили самого Шевченка, його народ і ту частку народу, що молилася і співала шевченківських пісень на площі навпроти суду весь час, доки тривало судове засідання.

А присутнім у залі розправ, але мабуть не Шевченкові, здавалося, що має торжествувати правда і на підтвердження тих сподівань блискуче виступив, не згірше секретаря львівського відділення СПУ в Оперному Театрі, і блискуче доказав безпідставність позову, адвокат. Тим більше з нетерпінням чекали слова справедливости з уст судді. Та ба. Не своїми словами, які б випливали з логіки процесу, говорила вона. Не задля того сиділи у Шевченківській президії урядові й церковні можновладці щоб милувати Шевченкових дітей. І вони винесли вирок 10 діб ув'язнення дочці його.

Народ із пристрастю свого батька таврував їх вигуками „Ганьба!" Він підніс над собою плякати „Свободу Ірині Калинець!" — гасло, під яким святкував народ ювілей Шевченка у Львові. Варіянт його заклику „Борітеся — поборете". І оклик „Ганьба!" поніс народ до митрополичої палати. І знов кордони міліції захищали Нікодіма, який відпочивав після утомлених засідань у президіях. А демонстрантів погромлено в парку ім. Івана Франка.

Міліція єдина сила, яка захищає зганьблену Російську Православну Церкву у Львові. Ту Церкву, яку так гнівно картав Шевченко. Він також засуджений у Львові в 1989 році. Тільки де, у якій тюрмі, в якій камері він сидить строго засекречено. І перший сановник, і другий, і багато інших з президії бояться народу, бояться Шевченка, щоби він не прийшов під тюрму заспівати „Заповіт". Ірина Калинець невідомо де, всупереч закону, ув'язнена, але вона мабуть щаслива і не самотня. З нею ми і Шевченко.

Священики обох віровизнань в часі Молебня (зліва): Іван Гель, Іван Гречко (промовляє), православний священик о. Михайло Нискогуз, український католицький священик о. о. Михайло Волошин.

Частина зібраних вірних біля пам'ятника Івана Федорова.

Вірні слухають з набожністю екуменічну відправу.

КОМІСІЯ ДЛЯ СПРАВ етики при Палаті Репрезентантів після кількамісячної перевірки закидів, що спікер Палати Репрезентантів Джім Райт порушив законні межі етичної поведінки, проголосувала рішення, що ці закиди являються правдивими та вимагають офіційного оскарження. Болючим ударом для Дж. Райта було те, що в заключному рішенні комісія вирішила, що землевласник і приятель Дж. Райта з Тексасу Джордж Маллік мав безпосереднє зацікавлення в законодавстві, яке в той час вирішувалося, коли обдаровував дорогими подарунками Дж. Райта і його дружину Бетті.

ЗУСИЛЛЯ ПІТЕРА ЮБЕРОТА купити збанкрутовану летунську лінію „Істерн" не увінчалося успіхом з уваги на те, що страйкуючі профспілки летунських механіків і пілотів не погодилися на компроміс їхнього домагання, назначення довіреної особи для надзору переходу з банкрутства повищої летунської лінії. П. Юберот і Фил Бейкс, президент летунської лінії „Істерн" повідомили, що, не зважаючи на всі зусилля зі сторони всіх зацікавлених, не вдалося таки знайти компромісу для тієї вимоги профспілок. „Ми дуже розчаровані зірванням цих переговорів", — сказав П. Юберот на пресовій конференції в середу, 12-го квітня ц.р.

ШКІЛЬНА РАДА МІСТА Ню Йорку у своєму річному звіті подає, що число учнів середніх шкіл, які залишають їх ще перед закінченням, за останні два роки зовсім не змінилося, не зважаючи на різні спроби запобігти цьому. Еспаномовні учні є найбільшою групою, що покидає середні школи перед закінченням, другою групою є негри, а на третьому місці знаходяться учні азійського походження. Причини такого явища є такими різними, як різні є ті групи, що їх висувають, почавши від поганої підготови в публічних школах до дискримінації в пошуках за працею тих, що мають закінчену середню освіту.

У СЕРЕДУ, 12-ГО КВІТНЯ Ц.Р. в місцевості Калвер Сити у Каліфорнії, помер Шуґар Рей Робінсон, майже леґендарна постать серед прихильників боксерського спорту в світі. Він — п'ятикратний світовий чемпіон в клясі боксерів середньої ваги, а згідно з опінією експертів — він найкращий борець в історії боксерства

СОВЄТСЬКА РОК-ГРУПА, яка виступала під назвою „Пілігрими" і перебувала з виступами в Італії, кілька хвилин перед відлетом до Москви попросила італійський уряд надати членам групи політичний притулок. Члени групи — Дімітрій Кузнєцов, Євгеній Арнаутов, Валєрій Кот, Сєргей Антімонов, Ліля Віноградова і Вадим Ґаліцин — всі у віці від 21 до 30 років, замість їхати на летовище в Міляно, поїхали на поліційну станицю і там попросили азилю. Міністерство закордонних справ Італії і служба еміґрації розглядають тепер прохання музикантів.

УРЯДОВА ГАЗЕТА в Юґославії „Політика Експресс" обвинуватила кількох журналістів, що вони своїми писаннями „розпалюють міжнаціональностеву ворожнечу" і закликають населення виступати одні проти одних. Згадана ґазета подає навіть деякі прізвища редакторів газет і кореспондентів (більшість з них серби, або юґослави аланського походження), які, мовля, будуть притягнуті до судової відповідальности за порушення законів країни. Найбільше загрожений є Зенун Челяй, редактор албанськомовної газети, і Фаділь Демаку, редактор студентського видання в албанській мові за провокаційні заклики і образливі статті.

СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ покищо не має наміру відновлювати дипломатичні зв'язки з Південно-Африканською Республікою, — заявив закордонним кореспондентам в Москві один із заступників міністра закордонних справ СССР Анатолій Адамішин. При тій нагоді він додав, що передумовою перерваних в 1956 році дипломатичних зв'язків, все ще залишається політика апартеїду. Він визнав факт існування деякого пожвавлення розмов між совєтськими і південноафриканськими дипломатами, але це не означає, що „вже завтра ми будемо святкувати віднову зв'язків", — заявив Адамішин.

КАНЦЛЕР АВСТРІЙСЬКОГО уряду Франц Враніцкі заявив кореспондентам після закінчення засідання його кабінету, що недавно відкрите масове вбивство медсестрами паціємтів у шпиталі є чи не найбільш дивним злочином за цілу історію Австрії. „Як людина могла дійти до такого озвіріння, щоб на власну руку відбирати життя хворим у шпиталі, які знаходились під опікою медично-забезпеченевого уряду, лікарів і родин", — заявив піднесеним тоном канцлер Враніцкі. Він зарядив, щоб слідча комісія виявила усі подробиці злочину і додав, що на свідків треба притягнути також зверхників обвинувачених медсестер. Справа масового морду 49-ох пацієнтів у шпиталі появляєтся тепер кожного дня на сторінках австрійської і світової преси.

В Києві...

(Закінчення зі стор. 1)

Овсієнка, був день народження і що самої цієї причини достатньо, щоб у нього в хаті зібралися гості. Суддя сказала, що перевірить щодо Овсієнка, а тому судове засідання переносить на 11-го квітня.

Українська Гельсінкська Спілка обурена таким кричущим порушенням прав людини і має намір шукати захисту в урядів 35 країн, що взяли на себе гельсінкські зобов'язання.

В Едмонтоні помер мґр Г. Якимечко

У неділю, 18-го грудня, в Едмонтоні рознеслася сумна вістка, що в шпиталі Роял Алекс помер на 73-му році життя мгр. Григорій Якимечко.

Григорій Якимечко народився 23-го січня 1915 року в селі Ямниця в родині Миколи і Катерини з Катамеїв Якимечко. З родинного дому виніс глибоке релігійне виховання, що стало напрямною прикметою його характеру на ціле життя. Початкову школу закінчив у родинному селі, а коли батьки побачили в хлопця і талан і пильність, післали його до гімназії в Станиславові, де він вступив до поширеної тоді серед молоді Організації Українських Націоналістів. За приналежність до ОУН і його культурно-освітню працю попав у конфлікт з польськими органами безпеки. Після закінчення 7 кляс був змушений покинути станиславівську гімназію і по короткій перерві перенісся до Львова, де закінчив середню освіту в Малій Духовній Семінарії. Він вступив на дальші студії до Богословської академії у Львові. Перервав їх вже у кінцевій стадії через вибух війни у 1939 р. Щойно в 1944 р. він склав останні іспити і одержав диплом маґістра теології і філософії. Під совєтською окупацією студіював у вищому педагогічному інституті, а по зміні окупанта в 1942 р. Митрополичий Ординаріят повірив йому відповідальне і не легке до виконання завдання адміністратора митрополичих дібр. У 1944 р., коли Західню Україну знову окупувала Червона Армія, Григорій залишив рідні землі і подався на еміграцію — Краків-Відень і Травштайн в Німеччині. Там включається в українське еміграційне життя і виконує функції секретаря Українського Допомогового Комітету. У Травштайні він зустрів близьку йому ще зі Львова студентку медицини Марію Сушко і там в 1945 році вони подружились. Його дальша еміграційна мандрівка, — вже з родиною, бо в міжчасі прийшла на світ доня Христина, — спрямована на постійний побут до Канади. По короткому побуті в Саскачевані родина Якимечків переноситься до Едмонтону.

Коли змогли поконати перші труднощі і заощадити дещо грошей, Марійка вертає на короткий час до Німеччини, де закінчує медичні студії, а Григорій закінчує школу для суспільних працівників у Вінніпеґу. Обоє одержали працю за професією — д-р Марійка в Альберта госпітал, а Григорій в управі міста Едмонтон. Крім професійної праці він знаходив і час, і силу, і охоту працювати ще в наших громадських установах. Він став активним членом Українського Народного Дому, що у свій час був осередком релігійного і культурного життя Едмонтону. Протягом двох років сповняв функції культосвітнього референта, секретаря і голови. Багато праці віддав для парафії Пресв. Евхаристії і роками був головою Старечого Дому при тій же парафії. Належав до Ліги Визволення України, де працював як референт суспільної опіки і заступник голови. В СУМі був виховником на літніх таборах. Протягом 8 років очолював Відділ Української Харитативної Служби, а останніх 6 років був головою Т-ва за Патріярхат. Входив також у склад управ Братства Українців Католиків, Т-ва за збереження Української Культури, Комітету Українців Канади і в склад дирекції Дому Опіки св. Михаїла і Українсько-канадського архіву-музею.

Покійний брав також активну участь у праці канадських харитативних установ. Усім тим організаціям служив не тільки своєю працею, але й помагав їм матеріяльно. Ми не знайдемо жадної нашої установи, де на листах жертводавців не видніє ім'я Якимечків.

Покійний Григорій був взірцевим батьком, дорожив родиною, любив і шанував свою дружину, доню і внуків. Не забував також про родину, залишену в Україні, підтримував з ними тісний зв'язок і помагав їм матеріяльно. Покійний залишив у глибокому смутку дружину д-р Марію, дочку Христину і зятя д-ра Дона Данчука, внуків Матея і Катрусю, в Україні брата Василя і сестру Доню, та багато приятелів і численну українську громаду.

Похоронні Богослуження відбулися в катедрі св. Йосафата 21-го і 22-го грудня. Панахиду відслужили оо. Б. Снігурович, М. Дядьо і В. Волошин. Заупокійну Службу Божу відправив о. Б. Снігурович в сослуженні оо. В. Волошина і В. Мартиника. Чин похорону на кладовищі св. Михаїла довершили оо. Б. Снігурович і В. Волошин.

Традиційні поминки відбулись в домівці „Верховина" при катедрі св. Йосафата. В прощальному слові д-р В. Гирак розповів про життєвий шлях покійного і його великий вклад праці для наших релігійних і громадських установ. Від Т-ва за Патріярхат прощав померлого д-р Я. Онуферко, а від товаришів з богословських студій о. М. Мартинків. Слова подяки від родини висловив д-р Дон Данчук. Молитвою, яку провів о. В. Волошин, закінчено сумний обряд похорону.

Приятель

Д-р З. Когут...

(Закінчення зі стор. 2)

ної думки, які стимулювали національне відродження. Окремі представники старої еліти, пов'язані з Гетьманщиною, сприяли збереженню української історичної спадщини і розвиткові української культури. І передусім, Гетьманщина дала зразок самоправління України. Національний рух багато чим завдячує добі Гетьманщини, яка була неначе інвестицією капіталу для майбутніх поколінь".

Ще перед її публікацією праця д-ра Когута стала відомою фахівцям у формі дисертації і мала вплив на стан досліджень історії Східньої Европи у XVIII ст. Наприклад, клясична монографія проф. Ізабел де Мадаріґа „Росія за часів Катерини Великої" висвітлює російсько-українські взаємини на підставі дисертації і статтей З. Когута. Він сказав: „Я тішуся, що відомі вчені, такі як Ізабел де Мадаріяга і Марк Раєв, позитивно оцінили мою монографію. Сподіваюсь, що її поява приверне увагу також інших західних та радянських вчених до цієї недооцінюваної теми".

На запит про те, чи були якісь перешкоди в роботі над книжкою, д-р Когут відповів, що головними були брак часу і недоступність певних архівних фондів. Він вже мав згоду на роботу в архівах СССР, але в останню хвилину ця згода була відібрана. Важко сказати, скільки матеріялів там можна було б знайти і які відкриття він міг би зробити. Все ж, перестудіювавши численні опубліковані джерела, вдалося написати узагальнюючу працю про порівняно маловідомий період історії України.

Д-р Когут плянує продовжувати дослідження, щоб відповісти на ті питання, які залишилися невисвітленими в його першій праці. Він сподівається, що наступний том допоможе глибше пізнати добу між знищенням Гетьманщини і початком руху за національне відродження.

Книжка Зенона Когута „Russian Centralism and Ukrainian Autonomy: Imperial Absorption of the Hetmanate 1760's-1830's" є черговим виданням УНІГУ. Ціна книжки 19.95 долярів. Її можна замовити у: Harvard Series in Ukrainian Studies, 1583 Massachusetts Ave., Cambridge, Mass., 02138; tel.: (617) 495-7835.

ВІДІЙШЛИ ● ВІД НАС ●

КАТЕРИНА ШМАНДА, член УНС Відд. 45-го Т-ва „Любов" у Філядельфії, Па., померла 4-го лютого 1989 року на 95-му році життя. Нар. 31-го жовтня 1893 року в селі Добранич, Україна. Залишила у смутку сина Теодора. Похорон відбувся 8-го лютого 1989 року на цвинтарі св. Марії в Абінґтоні, Па.

Вічна Їй Пам'ять!

М. Пришляк, секр.

ПЕТРО МАРЧИХА, член УНС Відд. 422-го ім. С. Петлюри в Філядельфії, Па., помер 19-го лютого 1989 року на 65-му році життя. Нар. 1923 року в селі Богачі Хотинецькі, Україна. Членом УНС став 1969 року. Залишив у смутку дружину Анну і сестру Катерину та близчу і дальшу родину. Похорон відбувся 23-го лютого 1989 року на цвинтарі св. Марії в Абінґтоні, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Василь Євтушенко, секр.

ВАСИЛЬ ЩУПЛЯК, член УНС Відд. 179-го ім. св. Володимира в Ст. Луїс, Мо. помер 26-го грудня 1988 року на 93-му році життя. Нар. 1895 року. Членом УНС став 1918 року. Залишив у смутку дочку Гелен Маґак, четверо внуків і 8 правнуків та дальшу родину. Похорон відбувся 29-го грудня 1988 року на цвинтарі Воскресення в Ст. Луїс, Мо.

Вічна Йому Пам'ять!

Наталія Шуа, секр.

ПАРАСКЕВІЯ СТОЙКО, член УНС Відд. 14-го Т-ва „Чорноморська Січ" в Нюарку, Н. Дж., померла 9-го лютого 1989 року на 93-му році життя. Нар. 1897 року в Україні. Членом УНС стала 1948 року. Залишила у смутку Наталію Ереґу. Похорон відбувся на місцевому цвинтарі в Ґлен Спей, Н.Й.

Вічна Їй Пам'ять!

М. Отрок, секр.